

яку ми віримо», яку підписали 13 провідних європейських інтелектуалів з Франції, Німеччини, Іспанії, Чехії, Угорщини, Польщі, Нідерландів, Великобританії, Норвегії, Бельгії [3]. Впливові вчені-філософи розглядають Європу як спільну батьківщину і звертають увагу на небезпечний стан, в якому вона перебуває через хибне розуміння самої себе і своєї історії. На думку підписантів, Європу об'єднав не політичний примус, а культурна єдність, корені якої - в класичній спадщині Греції та Риму. Розглядаючи проблеми сучасної університетської освіти, автори наголошують на необхідності реформування навчальних програм таким чином, щоб вони слугували передачі спільної культурної спадщини, розкривали природу і цінності європейської традиції, доносили справжню історію Європи. Паризька декларація відкидає політику мультикультуралізму, вказує на небезпеку руйнування європейської ідентичності в зв'язку з наявними в деяких регіонах Європи фактично неформальних автономій мусульман, що характерно швидше для колоністів, ніж для громадян. Відновлення справжньої Європи автори вбачають в оновленні національного суверенітету та пошуку гідності, що постає із спільної відповідальності за майбутнє.

Звідси актуалізація питання самоідентифікація для України: яку Європу ми обираємо – Європу з нав'язаною технократичною формулою і відсутністю жодної альтернативи політиці чиновників інституцій ЄС чи справжню Європу – співдружність національних держав з власними традиціями.

Список використаних джерел

1. Джозеф Най: Три главных источника силы – это армия, экономика и «мягкая сила» [Електронний ресурс] // Хвиля. – Режим доступу: <http://hvylya.net/interview/geopolitics2/dzhozef-nay-tri-glavnyih-istochnika-silyi-eto-armiya-ekonomika-i-myagkaya-sila.html>.

2. Історична відповідальність Німеччини перед Україною // День. 2017. – 7-8 липня.

3. The Paris Statement [Електронний ресурс] // A Europe We Can Believe In. – Режим доступу: <https://thetrueeurope.eu/a-europe-we-can-believe-in/>.

*Медвідь Федір Михайлович, доктор наук в галузі політології,
кандидат філософських наук, професор МКА,*

*доцент кафедри теорії та історії права КНЕУ ім. Вадима Гетьмана,
Курчина Тамара Олександрівна, PhD в галузі політології, докторант,*

Твердохліб Анатолій Іванович, аспірант ННІ права МАУП

ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади на засадах децентралізації, концептуальні засади якої були схвалені у 2014 р., а практична реалізація розпочалась у 2015 р., виявилася однією з

найрезультативніших та найпомітніших серед проголошених стратегічних реформ. Вона спрямована на створення в Україні сучасної системи місцевого самоврядування на основі європейських цінностей та стандартів, розвиток місцевої демократії, наділення територіальних громад повноваженнями та ресурсами, що дадуть змогу реально стимулювати місцевий економічний розвиток і надавати населенню високоякісні та доступні публічні послуги. Роль об'єднаних територіальних громад у забезпеченні інтересів громадян в усіх сферах життєдіяльності має стати ключовою. Досягнуті позитивні результати у реалізації реформи децентралізації значною мірою зумовлені її належним нормативно-правовим супроводженням[2, с.169-179]. Серед останніх документів у цій сфері слід відзначити Указ Президента України «Про першочергові заходи розвитку місцевого самоврядування в Україні на 2017 рік»[5], у якому підвищення інституційної спроможності місцевого самоврядування визначено одним із пріоритетів розвитку держави на 2017 р., нову редакцію плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні , затвердженої Кабінетом Міністрів України у вересні 2016 р.[3], а також прийняте в квітні 2017 р. розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану пріоритетних дій Уряду на 2017 рік»[4] , в якому реформа децентралізації визначена серед ключових пріоритетів у формуванні системи ефективного врядування в державі. Ці документи фактично визначають середньострокову дорожню карту реформи, що дає можливість громадам планувати свої бюджети та розвиток не на рік, а на перспективу. Водночас вжито заходів щодо вдосконалення інституційного забезпечення реалізації реформи децентралізації. Зокрема, з метою забезпечення на належному рівні організації та координації впровадження реформ, у т. ч. щодо планування відповідних заходів, проведення моніторингу та аналізу стану їх виконання, створено Офіс реформ у форматі постійно діючого консультативно-дорадчого органу Кабінету Міністрів України . Центральний офіс реформ має взаємодіяти з регіональними офісами та секторальними офісами підтримки децентралізації в галузі освіти, охорони здоров'я, планування територій, культури, соціального захисту та інших сферах.

У кожному регіоні створюються Центри розвитку місцевого самоврядування, які координуватимуть впровадження реформи децентралізації на регіональному рівні. Відкриття Центрального офісу та регіональних центрів відбувається в рамках реалізації Програми ЄС для України з розширення прав і можливостей на місцевому рівні, підзвітності та розвитку «U-LEAD з Європою», що фінансується ЄС та окремими європейськими країнами[1, с.457]. Реформа децентралізації отримала широку підтримку експертного середовища та громадськості України.

Формування спроможних територіальних громад є одним із головних напрямів реформи децентралізації. Середньостроковим планом дій Уряду

України передбачається до 2020 р. об'єднання 100 % місцевих рад базового рівня у спроможні територіальні громади. Практична реалізація процесу об'єднання територіальних громад розпочалась у середині 2015 р., у результаті чого було утворено 159 ОТГ, що об'єднали 793 територіальні громади. 25 жовтня 2015 р. в цих громадах були обрані нові органи місцевого самоврядування, з 1 січня 2016 р. вони перейшли на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом і за результатами 2016 р. продемонстрували помітну позитивну динаміку свого розвитку. Ці громади отримали розширені повноваження і додаткові ресурси, що дозволило їм реалізовувати проекти розвитку інфраструктури: ремонтувати і будувати школи, дитсадки, водогони, дороги, системи вуличного освітлення, закуповувати комунальну техніку, створювати комунальні підприємства, дбати про благоустрій території тощо. У 2016 р. кількість ОТГ зростає в 2,3 рази, таким чином, станом на початок 2017 р. в Україні налічувалося 366 ОТГ, які об'єднали 1 740 місцевих рад і в яких проведено перші місцеві вибори. Усі ці громади перейшли на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України. Також у 2016 р. розпочався процес обрання старост у селах і селищах об'єднаних громад. Активно розвиваються правові основи інституту старост та розширюються їхні повноваження щодо місцевого розвитку. У 2017 р., після прийняття низки законів, що врегулювали проблемні питання об'єднання, процес формування ОТГ отримав новий імпульс: 30 квітня 2017 р. відбулися перші місцеві вибори ще в 47 ОТГ. Таким чином, станом на кінець травня 2017 р. в Україні утворено 413 ОТГ, що об'єднали 5 258 населених пунктів 13, і в яких відбулись перші вибори органів місцевого самоврядування. Загалом, за результатами моніторингу Мінрегіону, на 14 липня 2017 р. на фінальних стадіях формування перебувають 235 об'єднаних громад[1, с.464-466]. Разом з тим, зберігається значна нерівномірність між регіонами у проведенні процесу об'єднання територіальних громад. Найбільшу кількість ОТГ створено в Тернопільській (36), Дніпропетровській (34), Житомирській (32), Хмельницькій (26), Львівській (25), Вінницькій та Запорізькій (по 24) областях. Водночас, окремі регіони суттєво відстають у процесі формування ОТГ, серед них Київська (2 ОТГ), Харківська та Закарпатська (по 5) області.

Значна відмінність між регіонами за динамікою формування об'єднаних територіальних громад та запровадження механізму співробітництва громад передусім зумовлена різним ставленням місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування до запровадження реформи децентралізації. Важливим чинником стимулювання процесу формування ОТГ стало розширення їхньої фінансової бази шляхом зміцнення місцевих бюджетів та надання додаткової державної підтримки. У 2017 р. такі тенденції тривають: темпи зростання доходів бюджетів ОТГ є вищими, ніж загалом по місцевих бюджетах.

Суттєве вдосконалення законодавчого регулювання процесу формування спроможних територіальних громад відбулося в 2017 р., завдяки чому:

запроваджено порядок добровільного приєднання до вже створеної ОТГ, уточнено вимоги щодо визнання ОТГ спроможною; законодавчо визначено механізм для створення ОТГ, до складу якої увійшли територіальні громади сусідніх адміністративних районів, та можливість створення ОТГ, центром якої є місто обласного значення, визначено порядок призначення перших місцевих виборів у таких ОТГ; удосконалено функціонування інституту старости в ОТГ, уточнено правовий статус старости, визначено його повноваження та форми підзвітності і відповідальності перед громадою та місцевою радою відповідної ОТГ. Визначено поняття старостинського округу шляхом внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування»; внесено зміни до законів України «Про місцеве самоврядування» та «Про місцеві вибори» щодо унормування питання набуття повноважень сільського, селищного, міського голови; прийнято постанову Уряду щодо системи оплати праці посадовців органів місцевого самоврядування. Нею передбачено: значне підвищення посадових окладів посадових осіб місцевого самоврядування, їх узгоджено з посадовими окладами державних службовців; відновлення у сільських, селищних радах та їх виконавчих органах надбавки за високі досягнення у праці; упорядкування оплати праці у сільських, селищних радах та їх виконавчих органах, що представляють ОТГ; уточнення порядку преміювання, встановлення надбавок; затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України перелік спроможних об'єднаних територіальних громад для нормативно-правового забезпечення переходу на прямі міжбюджетні відносини з Державним бюджетом України об'єднаних громад, в яких відбулися перші місцеві вибори у 2016 р.; прийнято 6 червня 2017 р. закон, який урегулює питання фінансового забезпечення місцевих виборів, у т. ч. і перших місцевих виборів в об'єднаних територіальних громадах.

Верховна Рада України 9 лютого 2017 р. прийняла закон «Про службу в органах місцевого самоврядування», яким запроваджувалися принципово нові засади служби в органах місцевого самоврядування, створювалися правові передумови для врегулювання статусу службовця органу місцевого самоврядування; підвищення престижності та забезпечення рівного доступу до служби в органах місцевого самоврядування; стимулювання кар'єрного зростання; нової моделі оплати праці; впровадження механізмів запобігання корупції; підвищення рівня соціального та матеріального захисту службовців тощо. Проте, 21 березня 2017 р. Президент України повернув закон для повторного розгляду зі своїми пропозиціями, зокрема, щодо: 1) застосування при визначенні розмірів посадових окладів службовців місцевого самоврядування як розрахункової величини прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року. Отже, триває посилення ролі місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо комплексного розвитку територій в інтересах територіальних громад. Таким чином, процес формування спроможних територіальних громад в Україні є доволі динамічним. Водночас існує, на

думку аналітиків, низка невирішених проблем як стратегічного, так і оперативного характеру, що формують ризики для подальшої успішної реалізації реформи. Зокрема, слід відзначити такі проблемні питання: не завершено розробки перспективних планів формування територій громад регіонів; потребує опрацювання питання стабільного забезпечення державної фінансової підтримки добровільного об'єднання територіальних громад; процес створення об'єднаних територіальних громад переважно не має підтримки, а подекуди стикається зі спротивом районних адміністрацій, місцевих рад та місцевих еліт. Місцеві органи виконавчої влади ; не врегульоване питання оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади загалом та розподілу функцій і повноважень між місцевими радами ОТГ та районними адміністраціями й районними радами районів, на території яких створені ОТГ, зокрема ; відсутнє належне кадрове забезпечення органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад, спостерігається недостатня кваліфікація службовців місцевого самоврядування для виконання нових функцій; потребує опрацювання питання щодо запровадження механізмів контролю за законністю рішень органів місцевого самоврядування та якістю надання населенню адміністративних та соціальних послуг. В умовах децентралізації повноважень та передачі ресурсів органам місцевого самоврядування, високих корупційних ризиків щодо використання бюджетних коштів такий контроль мав би здійснюватися як з боку державних органів, так і з боку громадськості.

Отже, продовження децентралізації управління має стати дієвим фактором стабілізації соціально-економічної ситуації, подолання суперечностей між різними рівнями влади, сприяти підвищенню ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях управління.

Список використаних джерел:

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України в 2017 році». – К.: НІСД, 2017. – 928 с.

2. Медвідь Ф.М., Чорна М.Ф. Політико-правові засади регіональної політики в умовах забезпечення національної безпеки України // Регіональна політика: законодавче регулювання та практична реалізація: матеріали Першої Міжнародної науково-практичної конференції, (Київ, 24-25 листопада 2015 р.) Міністерство освіти і науки України, Київський національний ун-т будівництва і архітектури та ін.. – Київ-Тернопіль: Астон, 2015.-С.169-179.

3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Деякі питання реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» від 22 вересня 2016 р. № 688-р // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=249350402>.

4. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження середньострокового плану пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плану

пріоритетних дій Уряду на 2017 рік» від 3 квітня 2017 р. № 275-р // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249935442>.

5. Указ Президента України «Про першочергові заходи з розвитку місцевого самоврядування в Україні на 2017 рік» від 7 грудня 2016 р. № 545/2016 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/545/2016>.

*Дьомкін Петро Олексійович, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук,*

Київський національний університет будівництва і архітектури

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ: СУТНІСТЬ, РЕАЛІЗАЦІЯ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Чіткий європейський вибір Україною свого розвитку став дороговказом для перетворення нашої країни і проведення актуальних 62 реформ, передбачених стратегією сталого розвитку “ Україна 2020”. Сьогодні на перший план, поряд з іншими, вийшли проблеми децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування за збереження унітарності держави, а не її федералізації. Дана реформа є об’єктивною необхідністю, яка докорінно міняє політичну систему України, сприятиме поглибленню демократичного розвитку, надасть спроможності органам місцевого самоврядування надавати громадянам якісні публічні послуги та розвивати місцеву економіку і веде до європейської моделі самоврядування. Як підкреслював Володимир Гройсман “ саме об’єднання громад врятує сільські території від стагнації і надасть імпульсу для розвитку “[1] .

Державна політика України у сфері місцевого самоврядування опирається на інтереси жителів територіальних громад і передбачає проведення кардинальних змін і системних реформ, децентралізації влади – тобто передачу значної частини певних повноважень, певних ресурсів та відповідальності, функцій, прав і обов’язків від центральних органів влади до органів місцевого самоврядування, а точніше – місцевим громадам. Такий акцент, на нашу думку, є дуже важливим в боротьбі з опонентами реформи.

В основу цієї політики закладено положення Європейської хартії місцевого самоврядування, яка була прийнята 15 жовтня 1985 року під егідою Конгресу Місцевих та Регіональних Влад Європи і набула чинності 1 вересня 1988 року. Децентралізація влади, застосування принципу субсидіарності (вирішення конкретних проблем на найближчому до повсякденних потреб людей щаблі влади) є головною ідеєю Хартії. Це перший документ такого роду, що гарантує визнання принципу субсидіарності. Вищі адміністративні органи повинні вирішувати конкретні проблеми лише у випадку, якщо їх вирішення силами місцевих адміністрацій є неефективними або неможливими. Документ